

PAPHÁZI TIBOR

Lakhatási helyzetkép – generációs metszetben

TANULMÁNY

DOI: 10.56699/MT.2024.1.3

ABSZTRAKT

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért megbízásából a Társadalomkutató Kft. 2020-ban ezerfős, nemre, korra, iskolai végzettségre és településtípusra a 18–49 éves felnőtt lakosságot reprezentáló országos mintán kérdőíves felmérést végzett telefonos megkérdezéses, úgynevezett CATI-módszerrel. Az adatbázis lehetőséget ad a fiatalabbak lakáshelyzetének vizsgálatára az idősebbekkel való összevetésben; a korhatár harmincöt év volt. A feldolgozás keresztábra-elemzéssel és az átlagok összehasonlításának módszereivel zajlott. Az eredményekből megállapítható, hogy a fiatal, 18–35 éves korosztály inkább él a szüleinél, de ezt sok esetben azért teszi, mert anyagiilag nincs módja az elköltözésre. A kutatásból kiviláglik, hogy a gyermekvállalást elősegíti az önálló otthon megléte, és a fiatalok igénylik is a saját tulajdonú lakhatás megteremtését. Ennek eléréséhez nagyban kénytelenek támaszkodni a szülői forrásokra, de látható az is, hogy a harminchat éven aluliakat inkább elérték a családvédelmi akcióterv olyan intézkedései, mint a CSOK vagy a babaváró támogatás. A saját ingatlan és a gyermek megléte elősegíti, hogy a kérdezett ne külföldön képzelje el jövőbeli lakóhelyét.

KULCSSZAVAK: ifjúság, lakhatás, családtámogatás

A Társadalomkutató Kft. 2020-ban ezerfős, nemre, korra, iskolai végzettségre és településtípusra a 18–49 éves felnőtt lakosságot reprezentáló országos mintán kérdőíves felmérést végzett telefonos megkérdezéses, úgynevezett CATI-módszerrel. A kérdőív célja részben a 2020-as Covid-válság munkaerőpiaci hatásainak szondázása volt: az adatfelvételt 2020 novemberében került sor, és tudakolta a foglalkoztatási helyzetet az év januárjában és októberében, de ezekre a kérdésekre az áttekintésünkben nem térünk ki. A kérdőív ezen túlmenően azt is célozta, hogy röviden a lakhatási helyzetről is pillanatképet adjon tizennyolc fontosabb kérdésben, főként abból a szempontból,

hogy milyen a lakástámogatások igénybevétele, összetétele, valamint milyen esetleges felújítási igények kapcsolódnak a lakástulajdonhoz. Az adatok feldolgozásának célja ennek alapján az volt, hogy a fiatalabb, legfeljebb harmincöt éves generációra fókuszáltan mutasson be kiemelhető összefüggéseket a rövid kérdőív keretei között.

Az ifjúság lakhatási viszonyaival kapcsolatos bőséges szakirodalom bemutatására területi okokból nem térünk ki, de e tanulmányok gyakran ágyazódnak a szegénység kérdéskörébe (Ámon et al., 2019), összekapcsolódnak a jövedelmi helyzet kérdéseivel (Medgyesi–Nagy, 2014), vagy az elköltözés, önállósodás témáira irányulnak (Murinkó, 2013). Nem ismeretlen a jelen íráshoz hasonló adatbázis-feldolgozás sem (Székely, 2002). A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) munkatársai is rendszeresen vizsgálják az ifjúsággal kapcsolatos adatokat (Papházi–Pillók, 2016; Papházi, 2020; Engler–Pári, 2021; Papházi–Papházi, 2022), a családtámogatásokat (Pári et al., 2019; Bocz et al., 2021) és a lakhatással kapcsolatos kérdéseket az otthonteremtéssel összefüggésben (Novák–Fűrész, 2021), valamint a CSOK-adatok körében (KINCS, 2019; KINCS, 2020; Papházi, 2022; Uhljár et al., 2023).

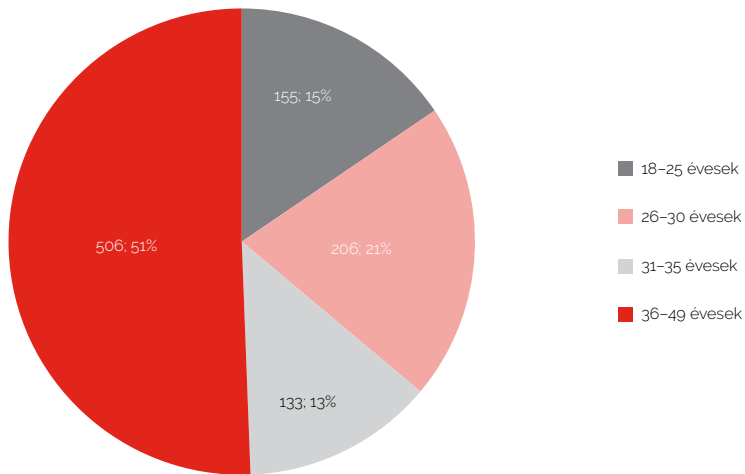
MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Az adatbázis súlyozott adatokat tartalmaz, ami az összeadásoknál eltérést eredményezhet a matematikai értékektől. Az adatbázisból olyan kérdésekre kaphatunk választ, hogy a mintán belül a fiatalok – összevetve az idősebb generációval – milyen sajátosságokat mutatnak fel a kérdőív által feltett lakásszemponitú kérdéseket illetően, azaz milyen a lakáshelyzetük, milyen a jövőbeli elképzelésük lakásvizonyaik tekintetében, és milyen ifjúságpolitikai intézkedések válhatnak szükségessé ezzel kapcsolatban. A kérdőív keretei között vizsgálható, hogy mi jellemző a fiatalok lakáshelyzetére a szociodemográfiai jellegzetességeik mentén, elérik-e őket azok a család- és otthonteremtési támogatások (értve ezeken a továbbiakban a családtámogatási akcióterv kiemelt intézkedéseit, például CSOK, babaváró támogatás), amelyeket a közelmúlt kormányzati intézkedései életre hívtak. Kérdés lehet az is, hogy vajon van-e kihatása a kérdezéskor meglévő lakáshelyzetüknek az ötvenéves korukra vonatkozó elképzeléseikre, kik gondolják inkább, hogy külföldön lesznek ebben az időben. A jövővel kapcsolatos elképzelések részben a lakáshelyzettel való elégedettség megjelenítésének is tekinthetők.

A FIATALOK SZOCIODEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI ÉS LAKÁSHELYZETE

Vizsgálatunk szempontjából fiatalnak tekintettük a mintában lévő 18–35 éves korosztályt, közéjük sorolva még a harmincöt éveseket is, hasonlóan más generációs csoportosításokhoz (vö. Medgyesi–Nagy, 2014: 305; Ámon et al., 2019: 32). Az ezerfős mintában az átlagos életkor harmincöt év, a 18–35 éves korosztály a válaszolóknak majdnem a felét jelentette, számuk 494 fő volt (49,4%). A minta részletes kormegoszlását az *1. ábra* mutatja.

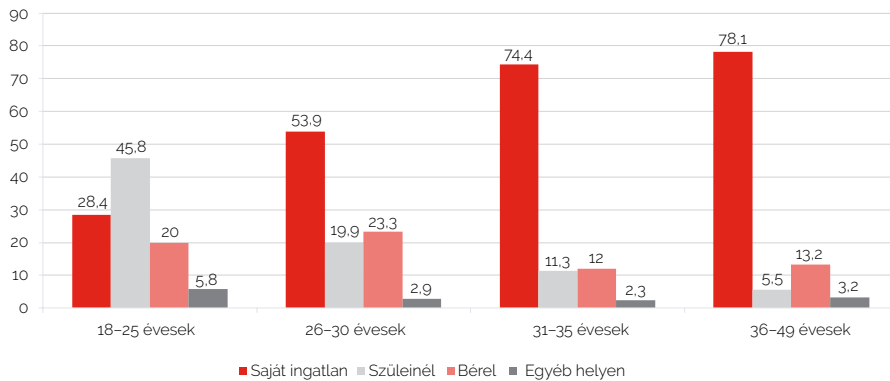
1. ábra: A mintában lévők kor megoszlása (fő, %, n = 1000)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A mintába került fiatal generáció szociodemográfiai jellemzőivel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy természetes módon a fiatal válaszadók között több az alacsonyabb végzettségű, mint az idősebb generációban, a fiatalok kevésbé házasok, és az idősebbeknek inkább van gyermekük.

2. ábra: A korcsoportok aránya aszerint, hogy a kérdezett hol lakik (% , n = 1000)

Megjegyzés: A bérlők közé került, aki azt válaszolta, hogy albérletben vagy önkormányzati bérlakásban lakik, míg az egyéb helyen lakók közé került, aki kollégiumban vagy ismerősöknél, barátoknál, rokonokkal szívességi alapon, esetleg munkásszálláson, szolgálati lakásban vagy egyéb helyen lakást jelölt meg.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

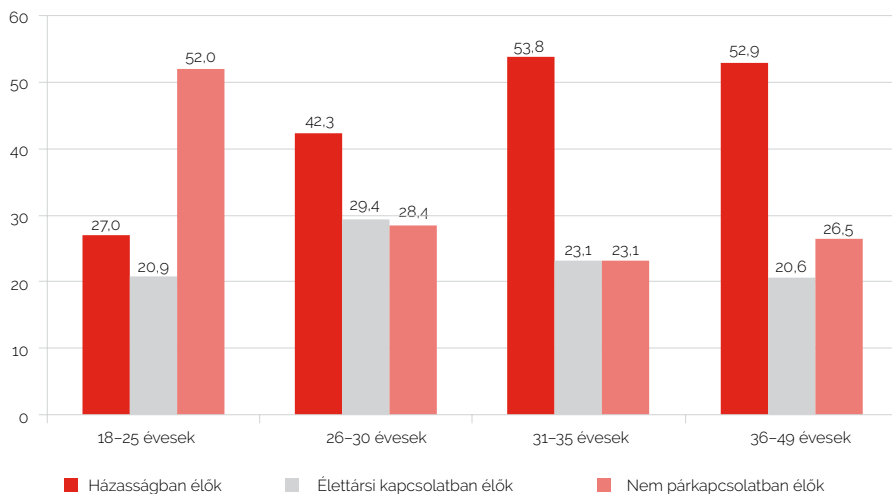
LAKÁSHELYZET, EGYÜTTÉLÉS

A 2. ábra adataiból látható, hogy a fiatalok inkább laknak együtt a szüleikkel, minél fiatalabb valaki, annál inkább, és az idősebb kor inkább jár együtt saját tulajdonú ingatlanban lakással.

A fiatalok szülőikkel való nagyobb arányú együttlakása az átlagos életkorban is megmutatkozik: a szüleiknél lakók átlagos életkora 27,7 év, míg a saját tulajdonú ingatlanban lakók a legidősebbek, átlagban 37,3 évesek. A szülőikkel együtt lakás – amelyhez testvérek, nagyszülők és mások is kapcsolódhatnak – valamivel nagyobb átlagos háztartást is jelent, még akkor is, ha a válaszadók közül kihagyjuk az egyéb helyen, például kollégiumban lakókat.

Míg a családi állapot azt mutatja, hogy a megkérdezettnek milyen a családjogi helyzete, az együttélés azt jelzi, hogy a tényleges párkapcsolati helyzete milyen, hiszen akár házasként is élhet valaki élettársi kapcsolatban, amit a jogi értelemben vett családi állapot nem tükröz. A mintából látszik, hogy a fiatalok között egyre nő a házások aránya, az élettársi kapcsolat pedig a 26–30 évesek között a legnagyobb arányú. A demográfiai kutatásokból tudjuk, hogy ezek az élettársi kapcsolatok részben házassággá alakulnak (Pongrácz–Spéder, 2003), amit előbbiek csökkenő aránya is sejtet (3. ábra).

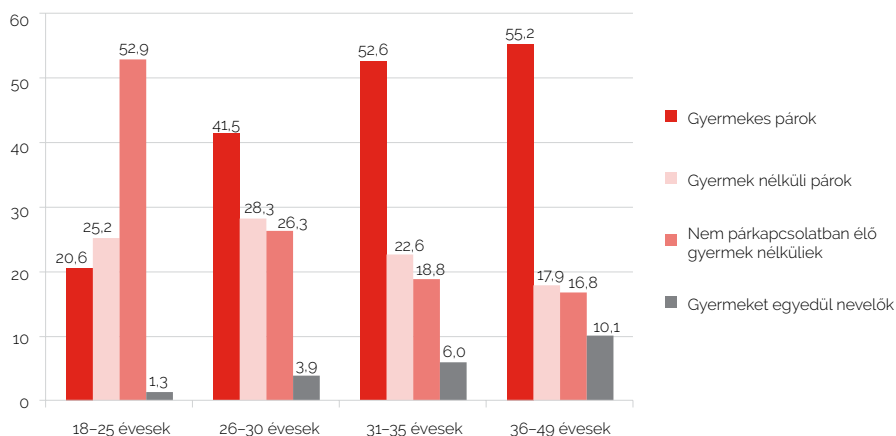
3. ábra: A háztartásban együtt élők életkori csoportok és a párkapcsolat jellege szerint (% , n = 984)

Megjegyzés: Az együttélés szempontjából nem különböztettük meg, hogy a válaszadók önállóan laktak-e, vagy mással is, például szülőikkel, testvérekkel.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

4. ábra: A háztartásban együtt élők életkori csoportok és gyermekesség szerint (% , n = 1000)

Megjegyzés: Az együttélés szempontjából nem különböztettük meg, hogy a válaszadók önállóan laktak, vagy mással is, például szülőikkel, testvérekkel.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Az életkorral való átlagos gyermekszám-növekedés az együttéléstípusokon keresztül is látható, mert nő a gyermekes párok aránya (akár házasságban, akár élettársi kapcsolatban élnek), és csökken a gyermekteleneké. Ugyanakkor az is látható, hogy a gyermeket egyedül nevelők aránya is növekszik az életkor mentén, de ez az elemzés szempontjából csak a tartós párkapcsolat-nélküliséget jelenti, a gyermeket egyedül nevelők ugyanis sok esetben élnek szülővel, más rokonnal közös háztartásban (4. ábra).

Az adatokból az is látható, hogy a gyermekvállalás inkább az önálló ingatlan, a saját tulajdonú lakás meglétét feltételezi: a három- vagy annál több gyermekesek inkább élnek önálló ingatlanban (1. táblázat), és ez a fiatalokra még inkább érvényes, mint a mintában lévő harmincöt éven felüliekre.

AZ INGATLANSZERZÉS MÓDJA

A kérdőív tudakolta, hogy ha a kérdezett saját ingatlanban lakik, akkor azt hogyan szerezte, ha vásárolta, milyen segítséget tudott igénybe venni a jogügylethez, a lakásvásárlási illetékekkel kapcsolatban milyen tapasztalatai voltak, valamint vett-e fel valamilyen lakáscélú támogatást a korábbi időszakban. Kérdés volt az is, hogy ha a kérdezett nem a saját ingatlanában él, akkor ennek mi az oka.

A mintában lévők csaknem kétharmada, 648 fő válaszolta, hogy saját ingatlanban lakik, döntő többségük vásárlás útján jutott hozzá, csak egy kisebbségük, 11,6 százalékuk örökölte. Életkor szempontjából a válaszok megoszlása nem szignifikáns, de a részletesebb életkori csoportosítás szerint a 18–25 évesek között nagyobb arányú az öröklés,

1. táblázat: Lakáshelyzet korcsoportok és gyermekszám szerint (% , n = 998)

Hol lakik?	Nincs gyermek	Egy gyermek	Két gyermek	Három vagy több gyermek	Összesen
18–35 éves					
Saját ingatlan	35,6	64,3	71,3	92,5	51,4
Szüleinél	37,0	15,5	10,3		25,6
Bérel a)	23,5	17,9	14,9	2,5	19,3
Egyéb helyen b)	3,9	2,4	3,4	5,0	3,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
36–49 éves					
Saját ingatlan	66,7	81,3	84,0	78,2	78,1
Szüleinél	11,7	4,1	3,7	3,0	5,5
Bérel a)	19,2	9,8	9,9	15,8	13,2
Egyéb helyen b)	2,5	4,9	2,5	3,0	3,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Együtt					
Saját ingatlan	44,9	74,4	79,5	82,3	64,9
Szüleinél	29,4	8,7	6,0	2,1	15,4
Bérel a)	22,2	13,0	11,6	12,1	16,2
Egyéb helyen b)	3,5	3,9	2,8	3,5	3,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

a) Albérletben vagy önkormányzati bérlakásban lakik.

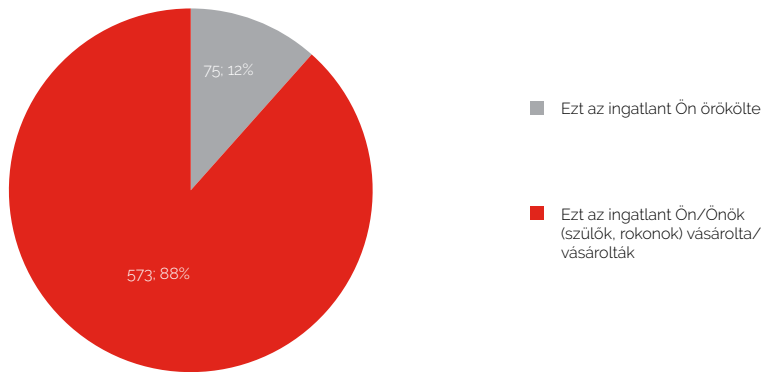
b) Kollégiumban; ismerősöknél, barátoknál, rokonokkal szívességi alapon, munkásszálláson, szolgálati lakásban vagy egyéb helyen lakik.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

míg a 26–30 évesek között a vásárlás szerepe emelkedik ki a saját ingatlanhoz jutás szempontjából, és ez állapítható meg a felsőfokú végzettségűek vonatkozásában is, akiknél szintén magasabb arányú a vásárlás szerepe. Kiemelhető ezzel kapcsolatban, hogy a házasok (és ezzel összefüggésben a gyermekek és az inaktívok – gyeden, gyesen lévők) szignifikánsan nagyobb arányban jelennek meg a lakásvásárlók között.

A saját ingatlannal rendelkezők közül 573 fő vásárlás útján jutott hozzá az ingatlanhoz (5. ábra). A kérdőív azt a kérdést is feltette, hogy a vásárlók milyen segítséget, támogatást tudtak igénybe venni az ingatlanszerzéshez; a felsorolt lehetőségek a szülői segítség, a piaci banki hitel, a babaváró támogatás, a CSOK vissza nem térítendő támogatás, a CSOK kamattámogatott hitel, a falusi CSOK nyújtotta segítség, a zöld hitel, a munkahelyi hitel és az egyéb segítség, támogatás voltak. A kapott válaszok típusokba sorolhatók: eszerint az ingatlant vásárlók közel negyede (23%) csak bankhitelt vett igénybe a vásárláshoz, 16,2 százalékuk csak szülői segítséget, és további 15,7 százalék volt az, aki a szülői segítség mellett mindössze piaci alapú bankhitellel fedezte az adásvételt. Közel

5. ábra: Saját ingatlanban élők a szerzés módja szerint (fő, %)

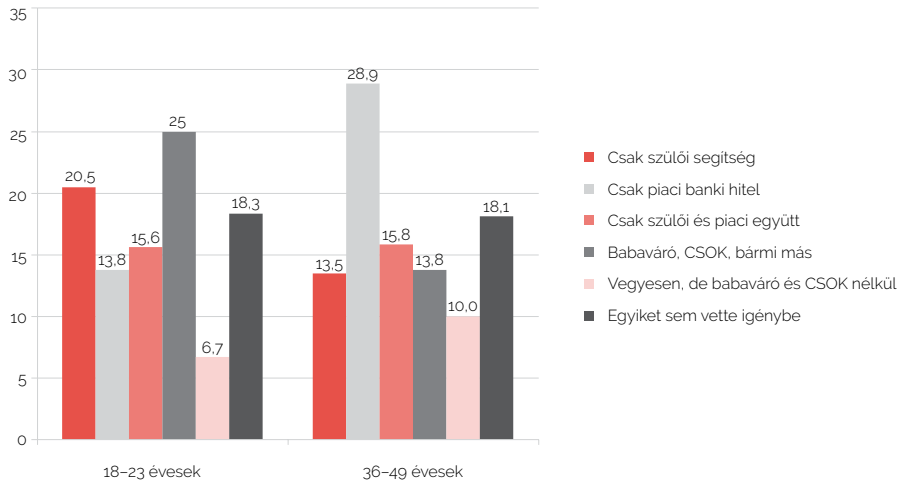
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

egyötödös (18,2%) arányt jelentenek a vásárlók között azok, akik a családvédelmi akcióterv valamelyik felsorolt lehetőségével éltek (CSOK, babaváró támogatás), de emellett valamely más felsorolt támogatást is igénybe vehettek. Ugyanekkora arányban jelentek meg azok a válaszadók is, akik egyik felsorolt támogatásfajtát sem vették igénybe.

Életkori bontásban szemlélve szembetűnő, hogy a fiatalabb korosztály inkább támaszkodott a vásárlásnál csak a szülői támogatásra, és inkább igénybe vette a családvédelmi akcióterv valamely támogatási lehetőségét, még ha nem is kizárólagosan, mint az idősebb, harmincöt év feletti generáció, akik viszont vagy csak piaci bankhitelből, vagy valamely vegyes konstrukcióban tudták finanszírozni a vásárlást (amelyben viszont a CSOK és a babaváró támogatás kevésbé játszott szerepet). Ebből levonható az a következtetés, hogy a jelenleg harmincöt éven aluliakat sikeresen elérte a családvédelmi akcióterv valamely intézkedése a lakásvásárlásnál (6. ábra).

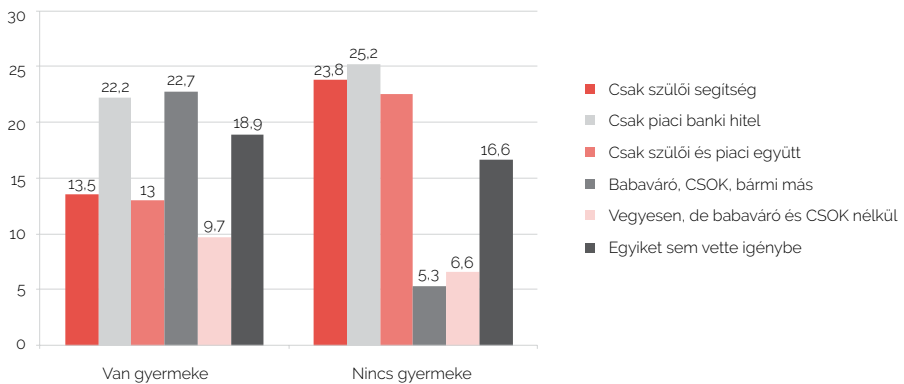
A vizsgálat eredményei alapján ugyancsak megállapíthatjuk, hogy a családvédelmi akcióterv lehetőségeivel érintettek között inkább megtalálhatók a családi állapotuk szerint jogilag házaspárok vagy a gyermekek, utóbbiakat mutatja a 7. ábra.

6. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták életkori csoportok szerint (% , n = 573)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

7. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták aszerint, hogy a kérdezettnek van-e gyermeke (% , n = 574)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A CSOK és a babaváró támogatás jelentősége nő a gyermekek számával, a ténylegesen házasként együtt élők inkább élnek ezekkel, mint az élettársak, településtípusok szerint pedig inkább a községekben lakók vették igénybe jelentősebb mértékben ezeket a támogatásfajtákat (2. táblázat).

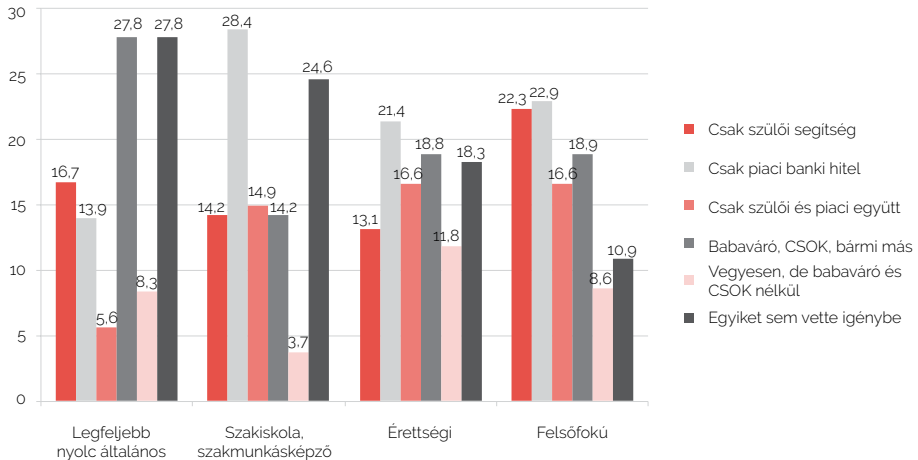
2. táblázat: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták együttéléstípusok, gyermekszám és településtípus szerint (% , n = 573)

Megnevezés	Csak szülői segítség	Csak piaci banki hitel	Csak szülői és banki együtt	Babaváró, CSOK, bármilyen más	Vegyesen, de babaváró és CSOK nélkül	Egyiket sem vette igénybe	Összesen
Párkapcsolati helyzet							
Házasságban élők	13,8	23,2	14,3	23,2	9,2	16,3	100,0
Élettársi kapcsolatban élők	16,5	19,7	17,3	13,4	9,4	23,6	100,0
Nem párkapcsolatban élők	25,0	27,1	17,7	6,3	7,3	16,7	100,0
Összesen	16,3	23,1	15,6	18,2	8,9	18,0	100,0
Gyermekek száma							
Nincs gyermek	23,8	25,2	22,5	5,3	6,6	16,6	100,0
Egy gyermek	14,2	22,4	15,7	15,7	7,5	24,6	100,0
Két gyermek	14,4	24,9	13,3	22,1	9,9	15,5	100,0
Három vagy több gyermek	11,1	17,6	9,3	32,4	12,0	17,6	100,0
Összesen	16,2	23,0	15,5	18,1	8,9	18,3	100,0
Településtípus							
Budapest	26,5	26,5	20,6	6,9	7,8	11,8	100,0
Megyeszékhely	14,5	22,9	19,1	18,3	9,2	16,0	100,0
Város	16,1	26,4	13,8	16,7	9,2	17,8	100,0
Község	10,8	17,5	11,4	26,5	9,0	24,7	100,0
Összesen	16,1	23,0	15,5	18,2	8,9	18,3	100,0

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Ha iskolai végzettség szerint nézzük a vásárláshoz igénybe vett támogatási lehetőségeket, akkor azt láthatjuk, hogy a CSOK, illetve a babaváró támogatás érintettjei között kiemelkedő arányban vannak a legalacsonyabb végzettségűek, a szakmunkás-végzettségűek körében csak a bankhitel dominál, az érettségizettek körében a vegyes (de az akcióterv támogatástípusai nélküli) megoldások, míg a felsőfokú végzettségűek körében a szülői segítség emelkedik ki (8. ábra).

8. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták iskolai végzettség szerint (% , n = 574)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

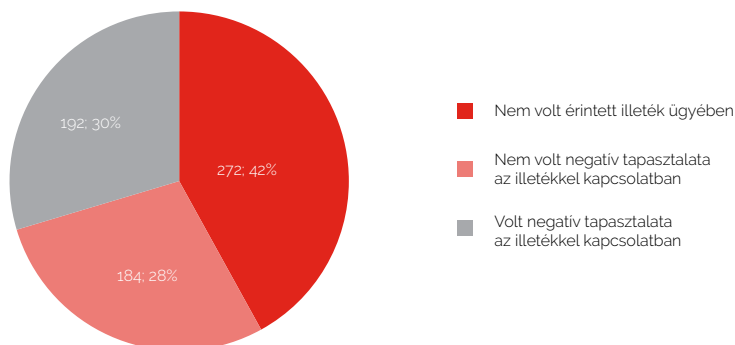
A szubjektív anyagi helyzetnek viszont nem mutatkozik meg a szerepe a támogatástípusok alkalmazásánál a lakásvásárlásban, ahogy a nemnek, a foglalkoztatás szférájának (közsféra, versenyszféra) vagy szektorának (ipar, mezőgazdaság stb.) a vásárláshoz igénybe vett támogatás formájával való viszonya sem szignifikáns.

ILLETÉK ÉS HITELFELVÉTEL

A kérdőív a saját ingatlanban élőkől azt is kérdezte, hogy a lakásvásárlási illetékek kapcsolatban milyen tapasztalataik voltak. (A válaszadási lehetőség azokra is vonatkozott, akik örökölték a tulajdont, illetéket ugyanis ebben az esetben is kell fizetni.) A saját ingatlanban élők kifogásolhatták, hogy nem kaptak részletfizetési kedvezményt, a nagy összegű részleteket, a magas illetéket, a hosszadalmas ügyintézés, de azt is külön jelezheték, hogy nem volt illetékfizetési problémájuk (9. ábra).

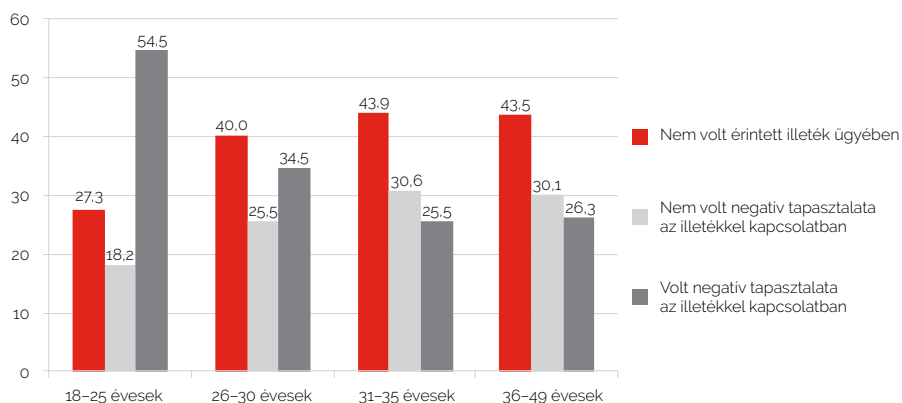
A mintába kerültek közül 192 fő (30%) említett valamilyen negatív tapasztalatot. Az illetékekkel kapcsolatos tapasztalatok általában nem mutatnak összefüggést valamely szociodemográfiai változóval, de a részletesebb életkori csoportok mentén az látható, hogy a fiatalabbaknál inkább előfordult valamilyen negatív tapasztalat az illetékekkel kapcsolatban (10. ábra).

9. ábra: A saját tulajdonú ingatlanban lakók illetékekkel kapcsolatos tapasztalatai (n = 648)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

10. ábra: Illetékekkel kapcsolatos tapasztalatok életkori csoportok szerint (%), n = 648

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A hitelfelvétel kapcsolatban egy további kérdés tágabban érdeklődött aziránt, hogy a kérdezett vett-e már fel valamilyen lakáscélú hitelt, kölcsönt, támogatást az előző öt évben. A felsorolásban a következők szerepeltek: családon belüli kölcsön, CSOK használt lakásra, CSOK új lakásra, falusi CSOK, otthonteremtési kamattámogatás, babaváró támogatás, banki jelzáloghitel, munkahelyi hitel, diákhitel, zöld hitel. A kérdésre adott válaszok szerint a kérdezettek háromnegyede egyik felsorolt támogatásformával sem élt. A válaszok tipologizált megoszlásából látható, hogy 105 fő (10,5%) csak bankhitelt vett fel, 63 fő pedig csak a családvédelmi akcióterv által létrehozott vala-

melyik támogatást vette igénybe (CSOK, otthonteremtési kamattámogatás, babaváró támogatás). Negyvenhatan voltak, akik emellett más lehetőséget is felhasználtak, tehát a családtámogatásokat felhasználók többen voltak a mintában, mint a csak bankhitelt igénybe vevők. Mindössze 34 olyan személy volt a válaszolók között, aki nem vett igénybe családtámogatást, hanem önállóan vagy vegyesen használta fel a többi felsorolt lehetőséget.

A kisebb esetszámok okozta enyhe statisztikai bizonytalanságokat leszámítva az látható, hogy a lakáscélra igényelhető támogatások összefüggései a vásárlásoknál már megismert jellemzőket követik: a családvédelmi akcióterv támogatásformáiban leginkább a fiatalok, a házások és a gyermekek, főként a többgyermekesek érintettek (3. táblázat).

3. táblázat: Az előző öt évben lakáscélú támogatást igénylők korcsoport, párkapcsolati helyzet és gyermekszám szerint (n = 249)

Megnevezés	A lakáscélú támogatás típusa			
	Csak banki jelzáloghitel	Családtámogatások (a) és esetleg más is	Egyéb támogatás (b) esetleg vegyesen bankhitellel, de családtámogatás nélkül	Összesen
Korcsoport				
18–35 éves	33,9	52,0	14,2	100,0
36–49 éves	51,2	35,0	13,8	100,0
Összesen	42,4	43,6	14,0	100,0
Párkapcsolati helyzet				
Házasságban élők	36,2	54,6	9,2	100,0
Élettársi kapcsolatban élők	44,6	32,1	23,2	100,0
Nem párkapcsolatban élők	61,0	19,5	19,5	100,0
Összesen	42,2	43,8	14,1	100,0
Gyermekszám				
Nincs gyermek	52,8	25,0	22,2	100,0
Egy gyermek	46,3	40,7	13,0	100,0
Két gyermek	37,3	53,3	9,3	100,0
Három vagy több gyermek	29,8	61,7	8,5	100,0
Összesen	42,3	44,0	13,7	100,0

- a) CSOK használt lakásra, CSOK új lakásra, falusi CSOK, otthonteremtési kamattámogatás, babaváró támogatás
 b) Munkahelyi hitel, diákhitel, zöld hitel, családon belül kölcsön

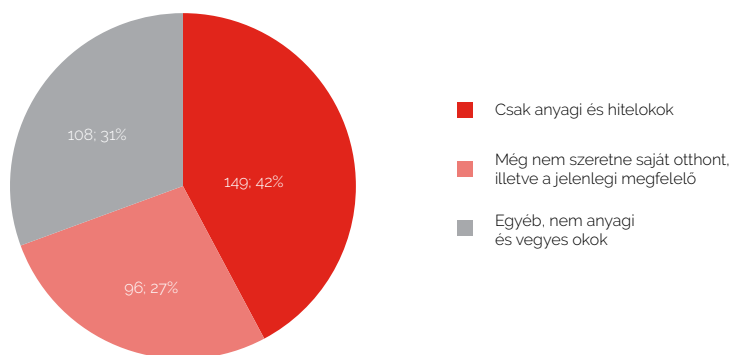
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A NEM SAJÁT INGATLANBAN ÉLÉS OKAI

A kérdőív a lakáshelyzettel kapcsolatban azt is felmérte, miért nem saját ingatlanban él a kérdezett. A válaszok csoportosíthatósága szerint a nem saját ingatlanban élés részben anyagi, illetve hitelfelvételi okokra vezethető vissza (nincs elég pénze hitel nélküli otthon vásárlásához, nincs elég pénze a hitelfelvétel önrészéhez, nincs elég pénze a hitel havi törlesztéséhez, fél, tartózkodik attól, hogy hitelt vegyen fel). Kiemelkednek az okok közül azok, amelyek az adott lakáshelyzet elfogadásával hozhatók összefüggésbe (jelenlegi lakhelye megfelelő számára, egyelőre nem szeretne saját otthont vásárolni), valamint más felsorolt okoknak is szerepük van abban, hogy a kérdezett nem a saját ingatlanában él (nem anyagi jellegű okból nem juthat saját otthonhoz, idős, beteg, rokkant hozzátartozót ápol közös otthonukban).

A korábbiakban már említettek szerint a mintában lévőknek csak bő harmada, 353 fő az, aki nem lakik saját ingatlanban. Többségük ennek okaként anyagi-hitelfelvételi tényezőt jelölt meg, viszonylag nagyobb azok száma is, akik még nem szeretnék saját otthont, de nem elhanyagolható azok aránya sem, akik valamilyen egyéb, nem anyagi okból laknak nem saját ingatlanban (II. ábra).

II. ábra: A nem saját ingatlanban lakás okai

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Az anyagi okoknak az adatok szerint elsősorban azoknál a szociodemográfiai tényezőknél van nagyobb jelentőségük, amelyek mentén a kérdezetteknek gyengébb pénzügyi helyzet feltételezhető. Inkább említene a saját ingatlan hiányával összefüggésben pénzügyi, hitelfelvételi okokat azok, akiknek valószínűsíthetően rosszabb a jövedelmi helyzetük, így például az alacsonyabb iskolai végzettségűek vagy a munkanélküliek (4. táblázat).

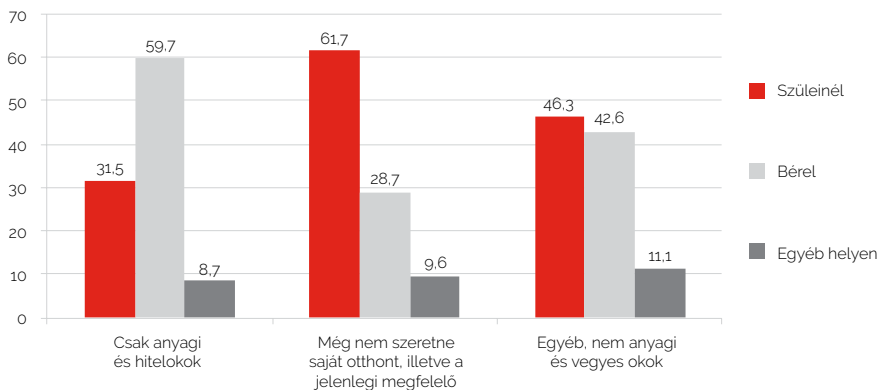
4. táblázat: A nem saját ingatlanban lakás okai szubjektív anyagi helyzet és iskolai végzettség szerint (% , n = 353)

Megnevezés	Csak anyagi és hitelek	Még nem szeretne saját otthon, illetve a jelenlegi megfelelő	Egyéb, nem anyagi és vegyes okok	Összesen
Szubjektív anyagi helyzet				
Anyagi helyzete szinte mindent biztosít számára	35,0	40,0	25,0	100,0
Nincsenek megélhetési gondjai	29,9	35,5	34,6	100,0
Beosztással jól kijön a jövedelméből	41,4	28,7	29,9	100,0
Éppen úgy kijön a jövedelméből	51,8	24,1	24,1	100,0
Hónapról hónapra anyagi gondjai vannak	67,4	2,2	30,4	100,0
Összesen	43,4	26,8	29,7	100,0
Iskolai végzettség				
Legfeljebb nyolc általános	55,2	17,9	26,9	100,0
Szakiskola, szakmunkásképző	49,5	22,2	28,3	100,0
Érettségi	33,1	35,4	31,5	100,0
Felsőfokú	38,6	24,6	36,8	100,0
Összesen	42,9	26,6	30,6	100,0

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Az életkorral összefüggésben az állapítható meg, hogy a fiatalok inkább érzik megfelelőnek a jelenlegi lakáshelyzetüket, amit az is erősít, hogy leginkább ők azok, akik a szüleikkel laknak együtt (12. ábra).

12. ábra: A nem saját ingatlanban élés okai aszerint, hogy a kérdezett hol lakik (% , n = 353)

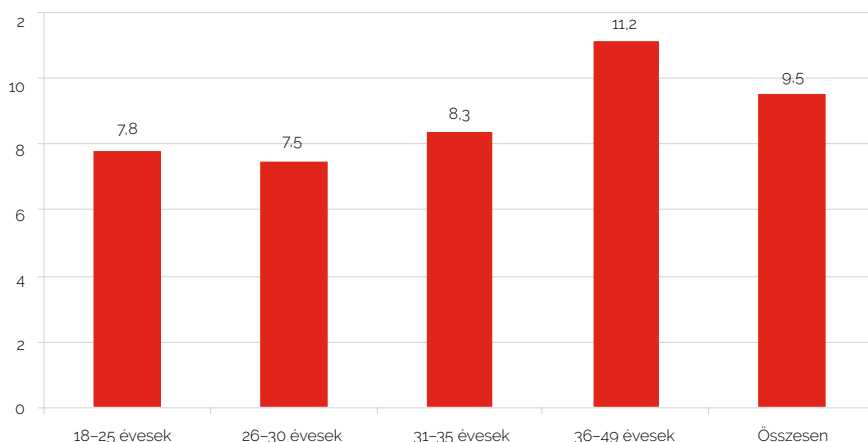

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A FIATALOK LAKÁSTERVEI

A mintában lévők átlagosan kilenc és fél éve laknak a jelenlegi ingatlanban, ebbe beletartoznak azok is, akik egy évnél rövidebb ideje élnek ott. A fiatalabb korosztályok ennél rövidebb ideje laknak az ingatlanukban (13. ábra).

13. ábra: Az ingatlanban lakás átlagos ideje korcsoportok szerint (év, n = 990)

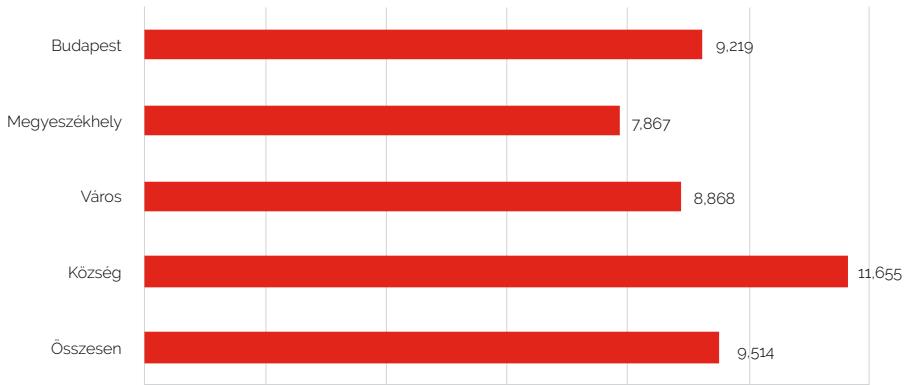

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Megállapítható, hogy a jobb anyagi helyzetűek rövidebb ideje élnek az ingatlanban: jobb anyagi helyzetűeknek tekinthetők, akiknek nincsenek megélhetési gondjaik, illetve akiknek az anyagi helyzete – szubjektív értékelésük szerint – szinte mindent biztosít számukra. A rosszabb anyagi helyzetet megélők, fizikai alkalmazottak, alacsonyabb végzettségűek viszont az átlagnál régebb óta laknak egy helyben, aminek egyik vélhető oka, hogy a jobb helyzetűek előbb tudnak váltani.

Ingatlanváltást hozhat a házasság: a jogilag házasok rövidebb ideje élnek az ingatlanban, ugyanez látható a gyesen, gyeden lévők esetében is, de a gyermekszám önmagában nem mutat összefüggést az ingatlanban élési idejével. Ebből az valószínűsíthető, hogy a házassággal nemcsak a gyermekvállalás kapcsolódik össze, hanem a lakáshelyzetben való változás is. Viszont az élettársak még a házasoknál is rövidebb idő óta élnek ingatlanukban, azonban többnyire bérlők, és bérleményt könnyebb feladni, mint tulajdont. Az ingatlan tulajdoni viszonyai mellett szerepe van a településtípusnak is: az ingatlanban lakás átlagos ideje a megyei jogú városokban a legrövidebb (7,9 év), míg a községekben a leghosszabb (11,7 év) (14. ábra).

14. ábra: Az ingatlanban lakás átlagos ideje településtípus szerint (év, n = 990)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

5. táblázat: Az ingatlan jellege a legutóbbi ingatlanba költözés idejében korcsoport, gyermekszám és településtípus szerint (% , n = 1000, a településtípusnál: 914)

Megnevezés	Az ingatlan jellege az utolsó ingatlanba költözéskor					Összesen
	Új építésű saját ingatlan	Használt saját ingatlan	Albérlet	Egyéb hely	Még nem költözött	
Korcsoport						
18–35 éves	11,5	49,6	19,2	7,9	11,7	100,0
36–49 éves	19,2	56,5	11,1	7,9	5,3	100,0
Összesen	15,4	53,1	15,1	7,9	8,5	100,0
Családi állapot						
Hajadon és nőtlen	8,3	43,5	21,4	10,4	16,4	100,0
Házass	22,0	59,6	9,2	5,5	3,7	100,0
Elvált és özvegy	9,3	56,5	20,4	10,2	3,7	100,0
Összesen	15,4	53,1	15,1	7,9	8,6	100,0
Gyermekszám						
Nincs gyermek	10,0	43,3	21,9	9,0	15,9	100,0
Egy gyermek	14,5	61,4	11,6	8,2	4,3	100,0
Két gyermek	20,4	60,4	9,2	6,8	3,2	100,0
Három vagy több gyermek	23,2	56,3	11,3	6,3	2,8	100,0
Összesen	15,4	53,1	15,1	7,9	8,5	100,0
Településtípus						
Budapest	9,1	52,8	23,9	7,6	6,6	100,0
Megyeszékhely	15,5	59,9	13,5	7,7	3,4	100,0
Város	16,2	53,0	14,9	8,6	7,3	100,0
Község	18,4	48,6	10,6	7,1	15,2	100,0
Összesen	15,3	53,1	15,2	7,8	8,6	100,0

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

LEGUTÓBBI KÖLTÖZÉS ÉS KÖLTÖZÉSI TERVEK

A családalapítás ingatlanváltó hatása felismerhető, ha a kérdezettek családjogi helyzetét és legutóbbi ingatlanának jellegét vetjük össze. Ebből látható, hogy mind az új építésű, mind a használt saját ingatlanba költözők között a házások részaránya a legkiemelkedőbb a más családi állapotúakhoz képest, és több gyermek megléte növeli az új építésű ingatlanba jutás valószínűségét is. A házas családi állapot és a több gyermek a nagyobb lakásba kerülést is valószínűsíti. Kiemelhető, hogy a községben élők inkább költöznek új építésű saját ingatlanba, használt ingatlanba leginkább a megyeszékhelyen élők, Budapesten viszont az albérletbe irányuló mozgás a legkiemelkedőbb, ami feltehetően a tanuló ifjúság részarányával is összefügg. A fiatalok ugyanis – a még nem költöztek mellett – felülreprezentáltak az albérletbe irányuló mobilitás tekintetében (5. táblázat).

A legutóbb albérletbe költözők élnek a kérdezéskor lakott ingatlanban a legrövidebb ideje, átlagosan 4,2 éve, míg a leghosszabb átlagos helyben lakási idejük a még nem költözötteknek van, akik átlagosan 27,7 éve élnek ugyanott.

Fiatalok, szülőkkel lakók, budapestiek inkább terveznek költözést, a házások, gyermekesek kevésbé. A saját ingatlanban élők azok, akik a legkevesébé terveznek költözést három éven belül. A költözés célja más és más lehet az egyes szociodemográfiai jellemzők szerint: a fiatalok inkább bérleményt céloznak, a jobb helyzetűek inkább saját tulajdonú otthonra, de a költözési szándék mögött számos tényező vegyes, kombinált hatása is meghúzódik, ilyen például az együtt élők köre, az adott lakáshelyzet vagy a családalapítási, gyermekvállalási szándék. Emellett a fiatalok költözési irányultságát befolyásolhatja a tanulmányaik végzése is: összhangban más kutatási eredményekkel (Csizmady et al., 2019) az adatokból látható, hogy a leginkább tanuló ifjúságnak tekinthető 18 és 25 év közöttiek célozzák a legnagyobb arányban a bérleményt, miközben a fiatalok összességében jobban preferálják a saját tulajdonú otthonba költözést, mint a náluk idősebb korosztály (6. táblázat).

LAKÁSFELÚJÍTÁS

A felújítással kapcsolatosan a kérdőív csak azoktól kérdezett, akik a maguk vagy a szüleik ingatlanában laktak, ami a válaszolók számát ötödével csökkentette. A válaszokból kitűnik: az, hogy volt-e felújítás a válaszolók otthonában, számtalan olyan esetleges tényezőtől függ (rendelkezésre áll-e megfelelő pénzösszeg, szakember, az időbeli ráfordítás lehetősége), amelyet a viszonylag rövid kérdőív nem jeleníthetett meg. Erre abból következtethetünk, hogy a feltett kérdésekben megjelenő szociodemográfiai tényezők és lakásváltozók a megelőző öt év esetleges felújításával nem mutatnak érdemi, szignifikáns kapcsolatokat, még az ingatlanban lakás idejének sincs kimutatható hatása. Az látható, hogy a szakmunkás-végzettségűek esetében volt a legnagyobb arányban felújítás, és a gyermekszám növekedése láthatóan csökkenti annak valószínűségét, hogy történt ilyen a közelmúltban: az egygyermekes válaszolók kétharmada számolt be erről, míg a három vagy több gyermeket nevelőknek valamivel kevesebb mint a fele.

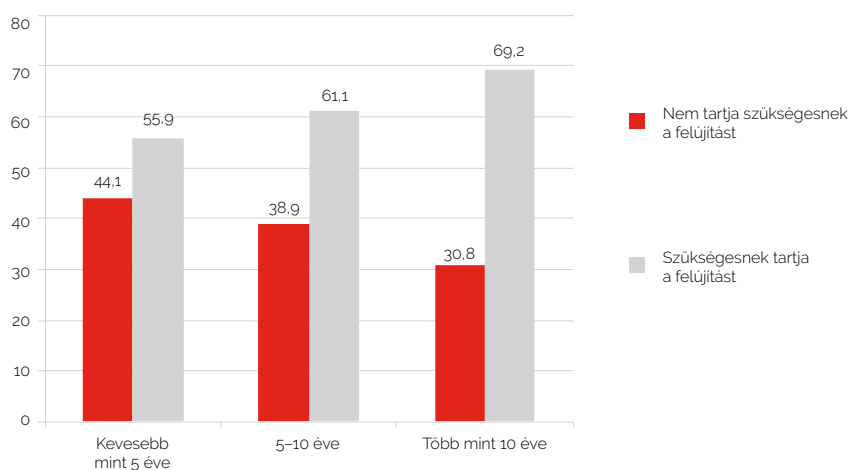
6. táblázat: Három éven belüli költözési tervek életkori csoportok, együtt élők és aszerint, hogy a megkérdezett hol lakik (% , n = 935)

Megnevezés	Nem tervez költözést	Saját tulajdonú otthonba való költözést tervez	Bérleménybe való költözést tervez	Összesen
Korcsoport				
18–25 évesek	50,7	31,9	17,4	100,0
26–30 évesek	60,3	34,0	5,7	100,0
31–35 évesek	75,8	22,7	1,6	100,0
36–49 évesek	82,8	15,8	1,5	100,0
Összesen	72,4	22,9	4,7	100,0
Hol lakik?				
Saját ingatlan	85,7	14,0	0,3	100,0
Szüleinél	52,9	31,2	15,9	100,0
Bérel	35,5	53,2	11,3	100,0
Egyéb helyen	63,0	29,6	7,4	100,0
Összesen	72,6	22,9	4,5	100,0
Együttélés				
Gyermekes pár szülővel, nagyszülővel, mással	52,4	42,9	4,8	100,0
Gyermekes pár önállóan, mások nélkül	84,1	15,1	0,7	100,0
Gyermek nélküli pár önállóan vagy szülőkkel, másokkal	63,7	33,3	3,0	100,0
Szüleivel, nagyszüleivel élő	54,3	24,8	21,0	100,0
Gyermekét egyedül nevelő, esetleg szülővel, mással	77,3	22,7		100,0
Egyedül élő	71,4	24,5	4,1	100,0
Összesen	73,0	23,0	4,0	100,0

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Az, hogy kik tartanának szükségesnek lakásfelújítást, már jobban megmutatkozik a kérdőív alapján, a válaszolók ebben az esetben is a maguk vagy a szüleik ingatlanában lakók voltak. A felújítás szükségesnek tartása esetében sincs kiemelkedő szerepe az életkornak. Az egyes életkori kategóriákkal ugyan emelkedést mutat a felújítást szükségesnek tartók aránya, de ez azzal is összefügg, hogy az idősebbek régebb óta laknak az ingatlanukban. A felújítási igénnyel jellemző összefüggést mutat, hogy a kérdezett mióta lakik az adott ingatlanban (15. ábra).

15. ábra: A felújítást szükségesnek tartók aránya az ingatlanban lakás időtartama szerint (% , n = 778)

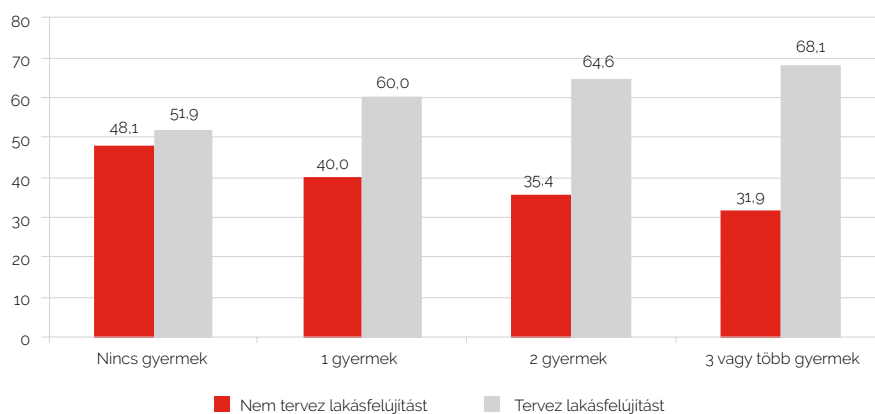

Megjegyzés: A válaszolók a maguk vagy a szüleik ingatlanában lakók közül kerültek ki.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

A felújítás tervezése is számos tényezőtől függ, az ingatlanban lakás ideje mellett kiemelhető ezzel kapcsolatban a gyermekek száma: több gyermek inkább valószínűsíti a felújítás tervezését (16. ábra).

16. ábra: A felújítást tervezők aránya a meglévő gyermekek száma szerint (% , n = 778)

Megjegyzés: A válaszolók a maguk vagy a szüleik ingatlanában lakók közül kerültek ki.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

LAKÁSCÉLÚ TAKARÉKOSKODÁS

Az adatokból az látszik, hogy a fiatalok takarékoskodnak lakáshelyzetük megoldása érdekében; még bérleménybe költözés esetén is, ami szintén lehet drága, például városba költözéskor, tanulmányok folytatása vagy munkavégzés céljából. Nagyban befolyásolja a pénz félretételét, hogy a kérdezettnek milyen az anyagi helyzete, mennyire ítéli szükségesnek a lakáscélú takarékoskodást, valamint az is, hogy milyen ingatlantípust szeretne: a saját tulajdonú ingatlanok a ráfordításigénye is esetleg nagyobb, és vonzóbb cél is lehet (7. táblázat).

7. táblázat: Lakáscélú takarékoskodás kiemelt változók szerint (%)

Megnevezés	Pénz félretétele saját otthonra vagy nagyobb, jobb lakásra		
	Igen	Nem	Összesen
Korcsoport			
18–35 éves	46,8	53,2	100,0
36–49 éves	33,4	66,6	100,0
Összesen	40,0	60,0	100,0
Szubjektív anyagi helyzet			
Anyagi helyzete szinte mindent biztosít számára	56,7	43,3	100,0
Nincsenek megélhetési gondjai	46,6	53,4	100,0
Beosztással jól kijön a jövedelméből	45,5	54,5	100,0
Éppen hogy kijön a jövedelméből	29,8	70,2	100,0
Hónapról hónapra anyagi gondjai vannak	12,9	87,1	100,0
Összesen	40,5	59,5	100,0
Iskolai végzettség			
Legfeljebb nyolc általános	19,4	80,6	100,0
Szakiskola, szakmunkásképző	36,2	63,8	100,0
Érettségi	40,9	59,1	100,0
Felsőfokú	51,8	48,2	100,0
Összesen	40,1	59,9	100,0
Költözés tervezése			
Nem tervez	33,1	66,9	100,0
Saját tulajdonú otthonba való költözést tervez	59,8	40,2	100,0
Bérleménybe való költözést tervez	54,8	45,2	100,0
Összesen	40,2	59,8	100,0

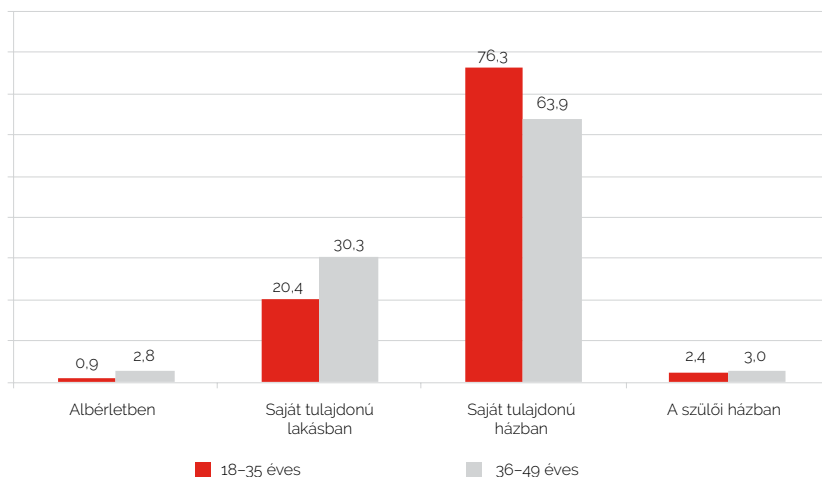
Megjegyzés: Az egyes változóknál lévő adathiányok miatt a válaszolók száma a változók sorrendjében n = 1000, 986, 1000 és 935 volt.

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

LAKÁSVÍZIÓK

Látható volt, hogy a 18–35 évesek inkább költöznének saját tulajdonú ingatlanba, és a saját tulajdonú házat inkább preferálják, mint az idősebbek, mert ötvenéves korukra inkább saját házban élőknek látják magukat (17. ábra).

17. ábra: Az „Ön szerint hol fog lakni ötvenéves korában?” kérdésre adott válaszok korcateróriák szerint (% , n = 920)

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Az is látható, hogy a jó lakásviszonyok elősegítik, hogy a válaszoló ne külföldön képzelje el a jövőjét ötvenéves korában: a saját ingatlanban lakók azok, akik a legkevésbé látják magukat külföldön ebben az életkorban. Ez érvényes a fiatalokra is, bár pusztán az életkort tekintve a fiatalok valóban inkább elképzelhetőbbnek tartják a külföldön élést. De az adatokból az is látható, hogy a kitelepülés víziója olyan egyéb tényezőkön is múlik, mint hogy a megkérdezettnek van-e gyermeke, párkapcsolatban él-e, bérlemben lakik-e. A területi mobilitásnak lényeges visszafogó tényezője a gyermekek megléte: minél nagyobb a kérdezett gyermekeinek a száma, annál valószínűbben gondolja, hogy ötvenéves korában ugyanazon a településen fog lakni, és ez a 18–35 és a 36–49 éves válaszadókra egyaránt vonatkozik (8. táblázat).

ÖSSZEGZÉS

Egy lakáshelyzettel kapcsolatos, viszonylag rövid kérdőív adatait vizsgáltuk, amely főként a lakástámogatások célba jutását és esetleges bővítését próbálta áttekinteni egy olyan ezerfős minta alapján, amely a 18–49 évesekre irányult. Kiemelhető megállapításaink, hogy a nagyobb gyermekszám inkább jár együtt saját ingatlannal, ami jelzi az

8. táblázat: Hol fog élni ötvenéves korában (% , n = 915)

Megnevezés	Hol fog élni ötvenéves korában?			
	Mostani településén	Belföldön egy másik településen	Külföldön	Összesen
18–35 éves				
Van gyermeke	77,4	16,3	6,3	100,0
Nincs gyermeke	43,3	44,0	12,7	100,0
Összesen	57,9	32,1	10,0	100,0
36–49 éves				
Van gyermeke	86,5	10,7	2,8	100,0
Nincs gyermeke	78,9	11,0	10,1	100,0
Összesen	84,7	10,8	4,4	100,0
Együtt				
Van gyermeke	83,4	12,7	4,0	100,0
Nincs gyermeke	54,0	34,1	11,9	100,0
Összesen	71,8	21,1	7,1	100,0

Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

önálló lakás fontosságát a gyermekvállalásban, és a mintából érzékelhető a gyermekvállalás házasság felé orientáló hatása. A házassággal, gyermekvállalással a lakáshelyzet változása is együtt járhat. Lakásvásárlásnál a fiatalok számára jelentős tényező a szülők támogatása, de inkább megjelenik náluk a családtámogatások igénybevétele is, mint

Kiemelhető megállapításaink, hogy a nagyobb gyermekszám inkább jár együtt saját ingatlanal, ami jelzi az önálló lakás fontosságát a gyermekvállalásban, és a mintából érzékelhető a gyermekvállalás házasság felé orientáló hatása.

az idősebbeknél. Annak érdekében, hogy önálló lakáshoz jussanak, ha módjukban áll, pénzt is félretesznek. A harmincöt éven aluliak leginkább a saját tulajdonú ingatlanhoz jutást preferálják, de sokan élnek köztük bérleményekben, mert ezt a tanulás és a munkavégzés szükségessé teheti. Lehetséges ifjúságpolitikai célkitűzés ezért annak elősegítése, hogy a korcsoportba tartozók megfelelő feltételek fennállásának esetén támogatásban részesülhessenek lakásbérleti jogviszony létesítésekor, és ez egybevágh más műhelyek következtetéseivel is (Ámon et al., 2019).

A közelmúlt otthoneremtési intézkedéseinek fontos célja volt a fiatalabb, gyermekes népesség támogatása, és ez láthatóan nem volt eredménytelen. A jogalkotás hatásai elsősorban a harmincöt éven aluli generációt érték el, illetve a támogatások igénybevételét elsősorban a fiatalabbak jelezték a válaszadás-kor. Szignifikánsan látszik, hogy a fiatalabb generáció mellett elsősorban a házasságban

élők és a gyermekesek veszik igénybe az akcióterv intézkedéseit, a családtámogatások tehát elérik a fiatalokat, akik tudnak is élni ezekkel a családalapítás és a gyermekvállalás érdekében. Az érintettség mértéke az adatfelvételtől nem ismert, vagyis azt nem lehet megállapítani az adatokból, hogy a családtámogatások mekkora arányban jelennek meg a lakásszerzésben, ez alapvetően az ingatlanáraktól, a CSOK szabályaitól, a meglévő és vállalt gyermekek számától függ. A saját tulajdonú ingatlanban élőknel vásárlás esetén emellett kimutatható, hogy az akcióterv családtámogatásait tekintve a községben lakók és a legalacsonyabb iskolai végzettségűek is a mintabeli arányuknál nagyobb mértékben érintettek, bár a vásárlásnál összességében a piaci banki hitelnek és a szülői segítségnek van a legnagyobb jelentősége.

Bár összességében a fiatalok inkább elképzelhetőnek tartják, hogy később külföldön fognak lakni, az adatokból látható, hogy ez annál kevésbé valószínű, minél inkább családossá, gyermekessé válnak. A gyermekek számának növekedése együtt jár azzal, hogy a kérdezett inkább képzelel el a jövőjét az adott településen. A családtámogatásoknak, a családvédelmi politikának tehát láthatóan van az országban tartó hatása.

Ábrajegyzék

1. ábra: A mintában lévők kormegoszlása (fő, %, n = 1000). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
2. ábra: A korcsoportok aránya aszerint, hogy a kérdezett hol lakik (% , n = 1000).
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
3. ábra: A háztartásban együtt élők életkori csoportok és a párkapcsolat jellege szerint (% , n = 984). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
4. ábra: A háztartásban együtt élők életkori csoportok és gyermekesség szerint (% , n = 1000). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
5. ábra: Saját ingatlanban élők a szerzés módja szerint (fő, %). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
6. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták életkori csoportok szerint (% , n = 573). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
7. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták aszerint, hogy a kérdezettnek van-e gyermeke (% , n = 574). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
8. ábra: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták iskolai végzettség szerint (% , n = 574). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
9. ábra: A saját tulajdonú ingatlanban lakók illetékkal kapcsolatos tapasztalatai (n = 648). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
10. ábra: Illetékkal kapcsolatos tapasztalatok életkori csoportok szerint (% , n = 648).
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
11. ábra: A nem saját ingatlanban lakás okai. Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
12. ábra: A nem saját ingatlanban élés okai aszerint, hogy a kérdezett hol lakik (% , n = 353). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
13. ábra: Az ingatlanban lakás átlagos ideje korcsoportok szerint (év, n = 990).
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
14. ábra: Az ingatlanban lakás átlagos ideje településtípus szerint (év, n = 990).
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
15. ábra: A felújítást szükségesnek tartók aránya az ingatlanban lakás időtartama szerint (% , n = 778). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
16. ábra: A felújítást tervezők aránya a meglévő gyermekek száma szerint (% , n = 778).
Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
17. ábra: Az „Ön szerint hol fog lakni ötvenéves korában?” kérdésre adott válaszok kateóriák szerint (% , n = 920). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

1. táblázat: Lakáshelyzet korcsoportok és gyermekszám szerint (% , n = 998). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
2. táblázat: Önálló ingatlan vásárlásához igénybe vett támogatásfajták együttéléstípusok, gyermekszám és településtípus szerint (% , n = 573). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
3. táblázat: Az előző öt évben lakáscélú támogatást igénylők korcsoport, párkapcsolati helyzet és gyermekszám szerint (n = 249). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
4. táblázat: A nem saját ingatlanban lakás okai szubjektív anyagi helyzet és iskolai végzettség szerint (% , n = 353). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
5. táblázat: Az ingatlan jellege a legutóbbi ingatlanba költözés idejében korcsoport, gyermekszám és településtípus szerint (% , n = 1000, a településtípusnál: 914). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
6. táblázat: Három éven belüli költözési tervek életkori csoportok, együtt élők és aszerint, hogy a megkérdezett hol lakik (% , n = 935). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
7. táblázat: Lakáscélú takarékoskodás kiemelt változók szerint (%). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.
8. táblázat: Hol fog élni ötvenéves korában (% , n = 915). Az adatok forrása: Társadalomkutató Kft.

Felhasznált irodalom

- ÁMON KATA – BALOGI ANNA – CZIRFUSZ MÁRTON – JELINEK CSABA – KŐSZEGHY LEA – TAGAI GERGELY (2019): *Éves jelentés a lakhatási szegénységről*, Budapest, Habitat for Humanity Magyarország.
- BOCZ JÁNOS – DUSA ÁGNES – NYÍRÁDY ADRIENN – SZÉKELY ANDRÁS (2021): *Családtámogatási preferenciavizsgálat-elemzés*, Budapest, KINCS, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/csaladtamogatasi_preferenciak_kutatas.pdf (letöltve: 2023. 03. 16.).
- CSIZMADY ADRIENNE – HEGEDÜS JÓZSEF – VONNÁK DIÁNA (2019): Lakásrezsím és a devizahitel-válság: intézményi és egyéni stratégiák, *Szociológiai Szemle*, 29 (1), 4–32. DOI: <https://doi.org/10.51624/SzocSzemle.2019.1.1>
- ENGLER ÁGNES – PÁRI ANDRÁS (2021): Párkapcsolat és családalapítás, in SZÉKELY LEVENTE (szerk.): *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején, Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről*, Budapest, Enigma 2001, 87–112.
- KINCS (2019): *A Családi Otthontermelési Kedvezmény (CSOK) szerződéseinek elemzése a 2016–2017–2018. évi adatok alapján*, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/CSOK2_vegso1.0_honlap_form.pdf (letöltve: 2023. 09. 11.).

- KINCS (2020): *Az új otthonteremtési intézkedések fogadtatása*, https://www.koppmariaintezet.hu/docs/Az_uj_otthonteremtési_intezkedések_fogadtatasa.pdf (letöltve: 2023. 09. 11.).
- MEDGYESI MÁRTON – NAGY ILDIKÓ (2014): *Fiatalok életkörülményei Magyarországon és az EU országokban 2007 és 2012 között*, in KOLOSI TAMÁS – TÓTH ISTVÁN GYÖRGY (szerk.): *Társadalmi riport 2014*, Budapest, TÁRKI, 303–323.
- MURINKÓ LÍVIA (2013): *Első elköltözés a szülői házból Magyarországon, A szülői ház elhagyásának időzítése, párkapcsolati környezete és családi háttér szerinti különbségei*, Budapest, Népeségtudományi Kutatóintézet, Kutatási jelentések 94.
- NOVÁK KATALIN – FÜRÉSZ TÜNDE (szerk.) (2021): *Családbarát évtized 2010–2020*, Budapest, KINCS.
- PAPHÁZI TIBOR (2020): *Gyermekvállalási tervek a Magyar Ifjúság-adatfelvételekben, A demográfiai változók és a gyermektervezés kapcsolata, Szociálpolitikai Tükör, 2 (3–4), 20–51.*
- PAPHÁZI TIBOR (2022): *Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) – hat év eredményei a számok tükrében, Kapocs, 5 (3–4), 49–66.*
- PAPHÁZI TIBOR – PAPHÁZI VIKTOR (2022): *Együttélési viszonyok, lakáshelyzet és a gyermekvállalás tervezése a Magyar Ifjúság adatfelvételekben, Gondoskodás, 1 (3–4), 46–56.*
- PAPHÁZI TIBOR – PILLÓK PÉTER (2016): *Család és gyermekvállalás kérdései az Ifjúság 2000–2012 adatfelvételekben*, in FÖLDVÁRI MÓNIKA – TOMPOSNÉ HAKKEL TÜNDE (szerk.): *Riport a családokról*, Budapest, Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézet – L'Harmattan, 223–272.
- PÁRI ANDRÁS – VARGA ANIKÓ – BALOGH ENIKŐ (2019): *Magyar családpolitikai folyamatok a Családvédelmi Akcióterv 2019. szeptember végén rendelkezésre álló eredményeinek tükrében, Kapocs, 2 (3–4), 12–25.*
- PONGRÁCZ TIBORNÉ – SPÉDER ZSOLT (2003): *Élettársi kapcsolat és házasság – hasonlóságok és különbségek az ezredfordulón, Szociológiai Szemle, 13 (4), 55–75.*
- SZÉKELY GÁBORNÉ (2002): *A fiatalok lakásviszonyai*, in SZABÓ ANDREA – BAUER BÉLA – LAKI LÁSZLÓ (szerk.): *Ifjúság 2000, Tanulmányok I.*, Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, 103–118.
- UHLJÁR PÉTER – PÁRI ANDRÁS – PAPHÁZI TIBOR (2023): *A falusi CSOK hatása a települések népességére, Modern Geográfia, 18 (3), 41–52. DOI: <https://doi.org/10.15170/MG.2023.18.03.03>*

Housing Situation – a generations comparison

ABSTRACT

The Hungarian research institute "Társadalomkutató Kft." made a survey about a housing situations in Hungary. They asked 1000 people, and this survey represented the 19 to 49 years old population for sex, age, education, and types of settlements. From this survey one can make a short analysis about a housing situation of the young people compared with elderly generation, the age limit was 35 year. The main methods of analysis were crosstabs and comparison of meanings. From the analysis we can say, that the age group 18 to 35 live rather by their parents, mainly they couldn't have enough material resource to leave their parents home. From the research we can state, that the own apartment helps to have children and the youth require the own place. To reach this goal they need the parents help, and we can see, that the Hungarian housing benefits, e.g. family housing support (CSOK) can achieve them. If they have own home and children, this helps them not imagine their future abroad.

KEYWORDS: youth, housing, family allowances

PAPHÁZI TIBOR | A szociológiai tudomány kandidátusa, 2018 óta a Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért munkatársa. Kutató-elemző munkakörben elsősorban a gyermekvállalás tervezésének összefüggéseivel foglalkozott, valamint a CSOK-támogatások témakörében írt statisztikai elemzéseket.